

PREPREČEVANJE SEKSIZMA IN BOJ PROTI NJEMU:

Priporočilo CM/Rec(2019)1

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

PREPREČEVANJE SEKSIZMA IN BOJ PROTI NJEMU:

Priporočilo CM/Rec(2019)1,
ki ga je sprejel Odbor ministrov
Sveta Evrope
27. 3. 2019

Francoska izdaja:

Prévention et lutte contre le sexisme

Razmnoževanje besedil v tej publikaciji je dovoljeno ob navedbi celotnega naslova in vira, torej Sveta Evrope. Če so namenjena komercialni uporabi ali prevodu v enega od neuradnih jezikov Sveta Evrope, se, prosimo, obrnite na publishing@coe.int.

Ovitek in postavitev strani: Oddelek za izdelavo dokumentov in publikacij (SPDP), Svet Evrope

© Svet Evrope, april 2019
Natisnil Svet Evrope.

Vsebina

PRIPOROČILO CM/REC(2019)1	5
Dodatek k priporočilu CM/Rec(2019)1	10
<hr/>	
I. Splošna sredstva in ukrepi za naslavljanje seksizma	13
<hr/>	
1.A. Zakonodaja in politike	14
2.B. Ukrepi za ozaveščanje	16
II. Posebna orodja in ukrepi za naslavljanje seksizma in seksističnega vedenja na ciljnih področjih	18
<hr/>	
II.A. Jezik in sporazumevanje	19
II.B. Splet, družbeni mediji in spletni seksistični sovražni govor	19
II.C. Mediji, oglaševanje in drugi komunikacijski proizvodi in storitve	21
II.D. Delovno mesto	24
II.E. Javni sektor	26
II.F. Pravno področje	27
II.G. Izobraževalne ustanove	28
II.H. Kultura in šport	30
II.I. Zasebno okolje	32
III. Poročanje in ocenjevanje	33
<hr/>	

Priporočilo CM/Rec(2019)1

(Odbor ministrov ga je sprejel 27. 3. 2019 na 1342. zasedanju namestnikov ministrov.)

Odbor ministrov v skladu z odstavkom b 15. člena Statuta Sveta Evrope, ob upoštevanju, da je enakost spolov osrednjega pomena za varstvo človekovih pravic, delovanje demokracije in dobro upravljanje, spoštovanje vladavine prava in spodbujanje blagostanja za vse, da pomeni enake pravice žensk in moških, deklic in dečkov, pa tudi njihovo enako prepoznavnost, enakovredno vlogo in moč, odgovornost in sodelovanje na vseh področjih javnega in zasebnega življenja, in da pomeni enako dostopnost do sredstev ter njihovo enakovredno razporeditev med ženskami in moškimi, kot je navedeno v Strategiji za enakost spolov Sveta Evrope 2018–2023;

ob upoštevanju, da diskriminacija zaradi biološkega in/ali družbenega spola pomeni kršitev človekovih pravic in oviro pri uživanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kot je ugotovil Odbor Združenih narodov za odpravo diskriminacije žensk v splošnem priporočilu št. 28 o temeljnih obveznostih pogodbenic po 2. členu Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk;

ob upoštevanju, da je seksizem odraz zgodovinsko neenakih razmerij moči med ženskami in moškimi, kar povzroča diskriminacijo in preprečuje celovit napredek žensk v družbi;

ob ugotovitvi, da je seksizem močno razširjen in navzoč na vseh področjih in v vseh družbah;

ob spoznanju, da seksizem krepijo spolni stereotipi, ki prizadenejo ženske in moške, deklice in dečke, ter da je v nasprotju z doseganjem enakosti spolov in vključujočih družb;

ob ugotovitvi, da je seksizem ovira pri krepitvi moči in vloge žensk in deklic, ki jih seksistično vedenje nesorazmerno prizadene, in ob dodatni ugotovitvi, da spolni stereotipi in vcepljeni predsodki oblikujejo norme, vedenje in pričakovanja moških in dečkov, s tem pa vodijo v seksistična dejanja;

v skrbi, da je seksizem povezan z nasiljem nad ženskami in deklicami, pri čemer so dejanja "vsakdanjega" seksizma del neprekinjenega nasilja, ki ustvarja

ozrače ustrahovanja, strahu, diskriminacije, izključevanja in negotovosti ter s tem omejuje možnosti in svobodo;

ob upoštevanju, da ženske in dekllice lahko prizadenejo večplastne in interseksijske oblike diskriminacije ter da se lahko spoprijemajo s seksizmom, ki se prepleta z drugimi pravili ali oblikami vedenja, ki so diskriminatorne, sovražne ali škodljive;

ob zavedanju, da do seksizma in seksističnega vedenja prihaja na individualni, institucionalni in strukturni ravni, da puščata škodljive posledice na vseh treh stopnjah ter da je treba ukrepe za preprečevanje seksizma in boj proti njemu sprejeti na vseh ravneh;

ob sklicevanju na Konvencijo Združenih narodov o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW) iz leta 1979, ki od držav pogodbenic zahteva, naj ukrenejo vse primerno "za spremembo družbenih in kulturnih vzorcev vedenja moških in žensk, da bi odpravili predsodke ter običaje in vsako drugo prakso, ki temelji na pojmovanju manjvrednosti ali večvrednosti enega ali drugega spola ali na tradicionalni vlogi moških oziroma žensk";

ob upoštevanju ciljev, določenih v Pekinški deklaraciji in Izhodiščih za ukrepanje, ki so bili sprejeti na Četrthi svetovni konferenci o ženskah (1995), in zlasti poročila pregledovalnega regionalnega sestanka ob 20. obletnici Pekinške deklaracije za Evropo, ki ga je leta 2014 organizirala Ekonomska komisija Združenih narodov za Evropo, v katerem je navedeno, da so "diskriminatorni stereotipi še naprej močno razširjeni in vplivajo na izobraževanje žensk in njihovo udeležbo v gospodarstvu in javnem življenju";

ob upoštevanju Agende Združenih narodov za trajnostni razvoj do leta 2030, vključno s ciljem trajnostnega razvoja 5 ("doseči enakost spolov ter krepiti vlogo vseh žensk in dekllic"),

► Preprečevanje seksizma in boj proti njemu

s ciljem trajnostnega razvoja 16 ("spodbujati miroljubne in odprte družbe za trajnostni razvoj, omogočiti splošen dostop do pravnega varstva ter oblikovati učinkovite, odgovorne in odprte ustanove na vseh ravneh") in ciljem trajnostnega razvoja 4 ("vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo in spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar"), ki se splošno uporabljata;

ob upoštevanju Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah (1989) in prepovedi diskriminacije na podlagi spola otroka ali njegovega starša oziroma skrbnika;

ob upoštevanju Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (ETS št. 5) in prepovedi diskriminacije pri uživanju človekovih pravic;

ob zavedanju, da sta boj proti spolnim stereotipom in seksizmu ter zagotavljanje vključevanja vidika enakosti spolov v vse politike in ukrepe prednostna cilja v strateških dokumentih in priporočilih Sveta Evrope o enakosti spolov;

ob zavedanju, da Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (CETS št. 210, Istanbulska konvencija) od pogodbenic zahteva "spodbujanje sprememb v družbenih in kulturnih vzorcih vedenja žensk in moških z namenom izkoreniniti predsodke, običaje, tradicije in vse druge prakse, ki temeljijo na ideji o manjvrednosti žensk ali na stereotipnih vlogah žensk in moških" ter da Istanbulska konvencija zahteva tudi, naj pogodbenice kriminalizirajo zalezovanje in sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev, da se za spolno nadlegovanje izvršujejo kazenske in druge pravne sankcije;

ob upoštevanju Evropske socialne listine (ETS št. 35, ETS št. 163 [pregledana]) in njenih določb o enakih možnostih, nediskriminaciji ter pravici do dostojanstva na delovnem mestu;

ob zavedanju, da je Evropsko sodišče za človekove pravice v sodni praksi večkrat pokazalo, da je krepitev enakosti spolov danes pomemben cilj v državah članicah Sveta Evrope in da sklicevanje na tradicijo, splošne domneve ali prevladujoča družbena stališča ni zadostno opravičilo za različno obravnavo zaradi spola. Poleg tega je sodišče navedlo, da spolni stereotipi, na primer podoba žensk predvsem kot skrbnic otrok in moških predvsem kot hranilcev družine, sami po sebi niso dovolj za utemeljevanje različne obravnave;

Priporočilo CM/Rec(2019)1,

ob upoštevanju priporočil Odbora ministrov državam članicam: [CM/Rec\(2007\)13](#) o vključitvi načela enakosti spolov v izobraževanje, [CM/Rec\(2007\)17](#) o standardih in mehanizmih za enakost spolov, [CM/Rec\(2013\)1](#) o enakosti spolov in medijih ter [CM/Rec\(2017\)9](#) o enakosti spolov v avdiovizualnem sektorju;

ob sklicevanju na priporočilo splošne politike št. 15 o boju proti sovražnemu govoru, ki ga je decembra 2015 sprejela Evropska komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI) in ki vključuje seksistični sovražni govor;

ob upoštevanju Strategije Sveta Evrope za otrokove pravice (2016–2021), ki poudarja potrebo po boju proti diskriminaciji in nasilju, zlasti spolnemu nasilju, in potrebo po spodbujanju enakosti med deklicami in dečki, tudi tako, da bo Svet Evrope še naprej obravnaval stereotipe in seksizem, zlasti v medijih in v izobraževanju, pa tudi pretirano seksualizacijo;

ob upoštevanju Strategije za upravljanje interneta Sveta Evrope 2016–2019 in njenega poziva k sprejetju ukrepov za spremljanje za zaščito vseh, zlasti žensk in otrok, pred spletnimi zlorabami, vključno s spletnim zalezovanjem, seksizmom in grožnjami s spolnim nasiljem;

ob sklicevanju na resolucije 2119 (2016), 2144 (2017) in 2177 (2017) Parlamentarne skupščine Sveta Evrope, v tem zaporedju: "Boj proti pretirani seksualizaciji otrok", "Prenehanje spletne diskriminacije in spletnega sovraštva" in "Prenehanje spolnega nasilja nad ženskami in nadlegovanja žensk v javnem prostoru";

na podlagi učinkov izvajanja navedenih aktov in dokumentov na mednarodni, državni, regionalni in lokalni ravni, vključno z dosežki in izzivi;

ob zavedanju, da kljub temu, da na mednarodni, državni in regionalni ravni obstajajo standardi za uveljavljanje načela enakosti spolov, še vedno obstaja vrzel med standardi in prakso, med enakostjo spolov *de iure* in *de facto*;

ob priznanju, da je razširjenost različnih pojavnih oblik seksizma tesno povezana s trdovratnimi težavami pri doseganju enakosti spolov, in v želji, da bi se s seksizmom spopadli kot z glavnim vzrokom in posledico neenakosti spolov;

ob ugotovitvi, da ni mednarodno dogovorjene opredelitve izraza "seksizem" in pravnega instrumenta za njegovo obravnavanje;

ob prizadevanju ustvariti Evropo brez seksizma in njegovih pojavnih oblik,

► **Preprečevanje seksizma in boj proti njemu**

priporoča vladam držav članic, da:

1. sprejmejo ukrepe za preprečevanje seksizma in njegovih pojavnih oblik ter boj proti njim v javnem in zasebnem okolju ter ustrezne deležnike spodbujajo k izvajanju ustrezne zakonodaje, politik in programov na temelju opredelitev in smernic, priloženih temu priporočilu;
2. spremljajo napredek pri izvajanju tega priporočila in pristojne usmerjevalne odbore Sveta Evrope obveščajo o sprejetih ukrepih in napredku na tem področju;
3. zagotovijo, da ustrezni organi in deležniki prejmejo prevod tega priporočila in dodatka (v dostopnih oblikah).

Dodatek k Priporočilu [CM/Rec\(2019\)1](#)

Smernice za preprečevanje seksizma in boj proti njemu: ukrepi za izvajanje

Opredelitev izrazov

V tem priporočilu je seksizem:

vsako dejanje, gesta, vizualni prikaz, izgovorjeno ali zapisano besedilo, ravnanje ali vedenje na podlagi predstave, da je oseba ali skupina oseb manjvredna zaradi spola, ki se pojavi v javnem ali zasebnem prostoru, na spletu ali zunaj njega (*online* ali *offline*), z namenom ali učinkom:

- i. kršenja prirojenega dostojanstva ali pravic osebe ali skupine oseb, ali
- ii. fizične, spolne, psihološke ali družbenogospodarske škode ali trpljenja osebe ali skupine oseb, ali
- iii. ustvarjanja zastraševalnega, sovražnega, ponižujočega, sramotilnega ali žaljivega okolja, ali
- iv. ustvarjanja ovire za avtonomnost in popolno uresničevanje človekovih pravic neke osebe ali skupine oseb, ali
- v. ohranjanja in krepitev spolnih stereotipov.¹

Ozadje

Potrebo po obravnavanju seksizma, seksističnih pravil in vedenja ter seksističnega govora vsebujejo številni mednarodni in regionalni akti. Tako Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad

¹ "Spolni stereotipi so vnaprej določeni družbeni in kulturni vzorci, po katerih se ženskam in moškim pripisujejo lastnosti in vloge, določene in omejene z njihovim spolom. Spolno stereotipiziranje je resna ovira pri doseganju resnične enakosti spolov in prispeva k spolni diskriminaciji. Takšno stereotipiziranje lahko omeji razvoj naravnih talentov in sposobnosti deklic in dečkov, žensk in moških, njihove izobraževalne in poklicne preference in izkušnje, pa tudi življenjske priložnosti nasploh."

(Strategija Sveta Evrope za enakost spolov 2018–2023, strateški cilj 1)

ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (CETS št. 210, Istanbulska konvencija) kot Konvencija Združenih narodov o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (CEDAW) priznavata povezavo med spolnimi stereotipi, neenakostjo spolov, seksizmom ter nasiljem nad ženskami in deklkami. Tako so na enem koncu povezave "vsakdanja" seksistična dejanja v obliki na videz neškodljivega ali milejšega seksističnega vedenja, komentarjev in šal. Vendar pa so ta dejanja pogosto ponižujoča in pripomorejo k družbenemu ozračju, v katerem so ženske ponižane, njihovo samospoštovanje je zmanjšano, njihove dejavnosti in izbire pa so omejene, tudi na delovnem mestu, v zasebnem, javnem ali spletnem prostoru. Seksistično vedenje, zlasti seksistični sovražni govor, lahko prerase v odkrito žaljiva in ogrožajoča dejanja, vključno s spolno zlorabo ali nasiljem, posilstvom ali celo smrtjo, oziroma napeljuje k takim dejanjem. Druge posledice so lahko izguba sredstev, samopoškodovanje ali samomor. Spopadanje s seksizmom je tako del pozitivnih obveznosti držav pri zagotavljanju človekovih pravic, enakosti spolov in preprečevanju nasilja nad ženskami in deklkami v skladu z mednarodnim humanitarnim pravom, za njene pogodbenice pa tudi v skladu z Istanbulsko konvencijo.

Seksizem in seksistično vedenje povzročata fizično, spolno, psihološko ali družbenogospodarsko škodo ter različno prizadeta različne skupine prebivalstva. Tako vedenje nesorazmerno prizadene ženske in deklke. Seksizem in seksistično vedenje sta ovira pri povečanju pristojnosti in napredku žensk in deklk; odprava seksizma in seksističnega vedenja bi koristila vsem: ženskam, deklkam, moškim in dečkom.

Seksizem in seksistično vedenje se pojavljata v vseh človeških dejavnostih, tudi v kiberprostoru (splet in družbeni mediji). Individualno ali kolektivno ga lahko doživlja oseba ali skupina oseb, tudi če ne zadeva neposredno niti posamezne osebe niti skupine, na primer prek seksističnega oglaševanja ali lepljenja slik golih žensk na delovnem mestu. Tri stopnje ohranjanja in doživljanja seksizma so: individualna, institucionalna (na primer družina, delovno ali

izobraževalno okolje) in strukturna (na primer spolne neenakosti v družbi, družbena pravila in vedenje). Seksizem ima moč utišanja, kadar posamezne osebe in skupine ne prijavijo seksističnega vedenja ali se zaradi njega ne pritožijo, ker jih je strah, da jih ne bodo jemali resno, da jih bodo izobčili ali jim zanj celo pripisovali odgovornost.

Splet je prinesel novo razsežnost izražanja, širjenja in prenašanja seksizma, zlasti seksističnega sovražnega govora, širokemu občinstvu, čeprav korenine seksizma ne ležijo v tehnologiji, ampak v trdovratnih neenakostih med spoloma. Poleg tega so družbeni pojavi, kot je kampanja #MeToo ter vrsta dejanj in političnih ukrepov, ki jih je sprožila v različnih delih sveta (od leta 2017 naprej), tudi v državah članicah Sveta Evrope, pomagali osvetliti vseprisotnost seksizma in potrebo po strožjih ukrepih za boj proti njemu.

Seksizem in seksistično vedenje koreninita v spolnih stereotipih in jih hkrati krepi. Evropsko sodišče za človekove pravice je menilo, da je "težava stereotipiziranja določene skupine v dejstvu, da onemogoča individualizirano oceno sposobnosti in potreb."² Spolni stereotipi krepijo strukture neenake družbene moči in negativno vplivajo na razporeditev virov med moškimi in ženskami. Tipična primera sta še vedno navzoče vrzeli v plačah med spoloma in pokojninska vrzel v državah članicah. Spolni stereotipi so tako družbene konstrukcije "primernih" vlog žensk in moških, ki jih določajo kulturni predsodki, običaji, tradicije in v mnogih primerih interpretacije verskih prepričanj in praks. Ženske, ki se upirajo temu, kar velja za njihovo "pravo" mesto v družbi, ali od tega odstopajo, lahko naletijo na seksizem in mizoginijo, moški, ki nasprotujejo prevladujočemu dojemanju moškosti, pa na seksizem.

² *Carvalho Pinto de Sousa Morais proti Portugalski*, pritožba št. 17484/15, sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 25. 7. 2017, 46. odstavek.

Intersekcionalnost, situacijska ranljivost in oteževalne okoliščine

Ženske in moški se lahko spoprijemajo z različnimi in intersekcijskimi oblikami seksizma, ki temeljijo na številnih drugih dejavnikih, med drugim na etničnem, manjšinskem ali domorodnem statusu, starosti, veri, statusu begunca ali migranta, invalidnosti, zakonskem statusu, družbenem izvoru, spolni identiteti, spolni usmerjenosti ali spolnosti. Lahko se znajdejo v ranljivejših položajih ali so tarča različnih seksističnih dejanj v različnih okoljih, kar na primer velja za mlade ženske in ženske, ki delujejo v pretežno moškem okolju, na primer v gospodarstvu, financah, vojski ali politiki. Tudi ženske na položajih moči ali oblasti, vključno z javnimi osebnostmi, so posebne tarče seksizma, saj se zdi, da odstopajo od družbenih spolnih norm, ki izključujejo ženske iz javnih prostorov ali oblasti. Tudi interspolne in transspolne osebe se v zvezi s seksizmom spoprijemajo z dodatnimi in/ali še hujšimi izzivi.

Nekatere okoliščine lahko povečajo težo ali vpliv seksističnega vedenja ali vplivajo na zmožnost žrtve, da se odzove. Takšne oteževalne okoliščine obstajajo, kadar se seksistična dejanja ali besede pojavljajo v hierarhičnem ali odvisnem razmerju, zlasti na delovnem mestu, v izobraževalnem ali zdravstvenem okolju, v okviru (javnih) storitev ali v gospodarskih odnosih. Seksizem je še posebej škodljiv, če prihaja od osebe na položaju moči, avtoritete ali z vplivom, na primer politika, mnenjskega voditelja ali vodje podjetja. Oteževalni dejavnik je tudi, kadar imajo seksistične besede ali dejanja velik ali potencialno velik doseg, vključno s sredstvi prenosa, uporabo družbenih ali prevladujočih medijev in stopnjo ponavljanja.

I. Splošna sredstva in ukrepi za naslavljanje seksizma

Glavni namen ukrepov za preprečevanje seksizma in boj proti seksizmu je spodbujanje vedenjskih in kulturnih sprememb na individualni, institucionalni in strukturni ravni.

Med sredstva za preprečevanje seksizma in boj proti njemu lahko poleg načrtov, politik in programov spadajo zakonodajni, izvršni, upravni, proračunski in ureditveni instrumenti. Države naj izberejo

najprimernejša orodja za lastni okvir in cilj določenega ukrepa. Za obravnavanje nezavednih predsodkov na eni strani in namerne seksističnega vedenja na drugi so potrebni različni pristopi. Prve lahko naslavljamo z ozaveščanjem, usposabljanjem in izobraževanjem, medtem ko so za odpravo namerne in trdovratnega seksističnega vedenja in seksističnega sovražnega govora potrebni močnejši ukrepi. Zakonodaja, ki obravnava seksizem, vključno z opredelitvami, uporabniški priročnik ter opozorilo o možnostih obravnave in odškodnine za žrtve ter o tveganjih in posledicah za storilce so pomembne možnosti, ki jih je treba upoštevati.

Države naj uporabijo obstoječa orodja in zagotovijo njihovo učinkovito izvajanje ali dajo na voljo nova orodja za preprečevanje seksističnega vedenja in zaščito pred njim, kjer je to primerno, za pregon in kaznovanje storilcev ter za zagotovitev odškodnine žrtvam.

Vlade držav članic pozivamo, da v podporo izvajanju tega priporočila proučijo ukrepe v nadaljevanju.

I.A. Zakonodaja in politike

I.A.1. Razmislek o zakonodajnih spremembah, ki obsojajo seksizem ter opredeljujejo in kriminalizirajo seksistični sovražni govor.

I.A.2. Pri oblikovanju zakonodaje in politik za boj proti seksizmu je treba priznati in upoštevati interseksijske dejavnike, razlike med ženskami, situacijsko ranljivost in oteževalne okoliščine.

I.A.3. Razvijanje celovite javne infrastrukture, ki se uporablja kot temelj za krepitev moči in vloge žensk in enakost spolov, in vlaganje vanjo ter razvijanje političnega okvira za odpravo seksizma in diskriminatornih spolnih stereotipov s postavljenimi cilji, merili uspešnosti, roki, kazalniki napredka in rezultatov ter z mehanizmom spremljanja in ocenjevanja za oceno vpliva sprejetih ukrepov.

I.A.4. Spodbujanje sodelovanja civilne družbe, zlasti ženskih nevladnih organizacij, verskih vodij in voditeljev skupnosti,

strokovnih odvetniških in sodniških teles ter sindikatov, pri oblikovanju političnih in pravnih okvirov za boj proti seksizmu, da bi spodbudili sodelovanje in zagotovili njihovo udeležbo pri izvajanju teh ukrepov.

I.A.5. Priznavanje, spodbujanje in podpiranje dela ustreznih organizacij civilne družbe, zlasti ženskih nevladnih organizacij, dejavnih na področju boja proti seksizmu, na vseh ravneh in področjih (zlasti tistih, navedenih v III. poglavju) ter vzpostavitve učinkovitega sodelovanja z njimi.

I.A.6. Spodbujanje ustreznih javnih organov in služb, na primer varuha oz. varuhinje človekovih pravic, komisij za enakost, zakonodajnih teles, državnih ustanov za človekove pravice, javnih podjetij in organov za pritožbe, da pripravijo in izvajajo kodekse ravnanja ali smernice o seksizmu v skladu s celovito politiko o odpravi seksizma, ter zagotavljanje takšnih dejavnosti z ustreznimi sredstvi.

I.A.7. Razmislek o ustanovitvi organa za enakost spolov ali druge uradne ustanove, odgovorne za spremljanje in ocenjevanje politik in ukrepov za odpravo seksizma v javnem in zasebnem življenju. Tak organ mora za izvajanje svojih nalog dobiti dovolj pooblastil in sredstev.

I.A.8. Zagotavljanje ustreznih pravnih sredstev za žrtve seksističnega vedenja.

I.A.9. Uvedba izobraževalnih programov za osebe, ki delajo z žrtvami in storilci spolnih kaznivih dejanj in kaznivih dejanj, povezanih s spolom.

I.A.10. Razmislek o uvedbi nekazenskih sankcij, na primer umika finančnih in drugih oblik podpore javnim organom ali drugim organizacijam, ki ne obsodijo seksizma in seksističnega vedenja, zlasti seksističnega sovražnega govora.

I.B. Ukrepi za ozaveščanje

I.B.1. Spodbujanje hitrih odzivov javnih osebnosti, zlasti politikov, verskih in gospodarskih voditeljev ter voditeljev skupnosti in drugih, ki lahko oblikujejo javno mnenje, obsodijo seksizem in seksistično vedenje ter pozitivno vplivajo na krepitev vrednot enakosti spolov.

I.B.2. Spodbujanje, podpiranje in financiranje raziskav, vključno s skupnimi raziskavami v državah članicah, ki zagotavljajo sistematične ter spolno in starostno razčlenjene podatke o pojavnosti in negativnih učinkih seksizma in njegovih pojavnih oblik, vključno s seksizmom in spolnim nadlegovanjem na delovnem mestu, seksističnim sovražnim govorom, ciljem, storilci, načini prenosa, mediji ter odzivom javnosti. Redno in obsežno pošiljanje takih podatkov ustreznim javnim organom, izobraževalnim ustanovam in javnosti.

I.B.3. Dodelitev sredstev za financiranje učinkovitih kampanj za komuniciranje in ozaveščanje o povezavah med seksizmom in nasiljem nad ženskami in dekljami, ter financiranje organizacij, ki podpirajo žrtve.

I.B.4. Oblikovanje, izvajanje in spodbujanje rednih državnih pobud za ozaveščanje na vseh ravneh in prek različnih oblik medijev (npr. izdelava priročnikov, smernic, videoposnetkov, ki so na voljo na spletu in v običajnih medijih, uvedba državnega dneva boja proti seksizmu, ustanovitev muzejev za počastitev enakosti spolov in pravic žensk). Namen teh pobud je v splošni populaciji, zlasti med starši, povečati ozaveščenost o različnih oblikah seksizma in njihovo razumevanje, vključno s pojavi, kot so "moško pokroviteljstvo",³ jo obveščati o tem, kako te pojave preprečiti in se nanje odzvati ter o

³ Angl. mansplaining: razlaganje ženski na način, ki velja za omalovažujoč, pokroviteljski, pretirano samozavesten, pretirano poenostavljen, ali ob domnevanju, da sogovornica o temi ne ve nič.

škodi, ki jo povzročajo na individualni in družbeni ravni, vključujoč deklicam in dečkom.

I.B.5. Zagotoviti oblikovanje in izvajanje prilagojenega, stalnega izobraževanja in usposabljanja za izvajalce izobraževanja na vseh področjih in na vseh ravneh izobraževanja, tudi v izobraževalnih ustanovah, za človeške vire v javnem in zasebnem sektorju ter v ustanovah za strokovno usposabljanje (na primer v medijih, vojski, v medicinskih in pravnih strokovnih ustanovah ter na računovodskih, upravnih in poslovnih šolah) o enakosti spolov, o pomenu spolnih stereotipov, o tem, kako prepoznati in naslavljeni seksizem, predsodke in pristranskost ter kako se spopasti s stereotipi.

I.B.6. Zagotoviti ocenjevanje učbenikov, učnega gradiva in učnih metod, ki jih uporabljajo učenske in učenci ali se uporabljajo pri učencih/-kah vseh starostnih skupin in v vseh oblikah izobraževanja in usposabljanja (začenši s predšolsko vzgojo), glede seksističnega jezika, ilustracij in spolnih stereotipov ter jih revidirati tako, da dejavno spodbujajo enakost spolov.⁴

I.B.7. Spodbujanje vidika enakosti spolov ter razvoj kritičnega razmišljanja za boj proti seksizmu v vsebini, jeziku in slikovnem gradivu v igračah, stripih, knjigi, televiziji, video in drugih igrah, spletnih vsebinah in filmih, vključno s pornografijo, ki oblikujejo odnos, vedenje ter identiteto deklic in dečkov.

I.B.8. Spodbujanje in izvajanje rednih kampanj ozaveščanja o konstrukciji ženskosti in moškosti ter o tem, kaj pomeni biti ženska/deklica in moški/deček v sodobni družbi, na primer s pomočjo medijev, z brezplačnimi javnimi predavanji in razpravami.

⁴ CEDAW v odstavku c 10. člena zahteva odpravo "tradicionalnega pojmovanja vloge moškega in ženske na vseh stopnjah in v vseh oblikah izobraževanja ... zlasti pa z revizijo učbenikov in šolskih programov ter prilagajanjem učnih metod".

I.B.9. Spodbujanje sodelovanja med različnimi strokami (na primer novinarsko, pedagoško, izvajalci zakonov) in organizacijami civilne družbe za prepoznanje in razširjanje dobrih praks pri preprečevanju seksizma in boju proti njemu.

I.B.10. Ustanovitev vsem, zlasti mladim dostopnih ustanov, ki ponujajo strokovne nasvete o preprečevanju seksizma, odzivanju nanj in boju proti njemu.

II. Posebna orodja in ukrepi za naslavljanje seksizma in seksističnega vedenja na ciljnih področjih

Na nekaterih področjih delovanja so seksistična dejanja oziroma posebne oblike seksističnega vedenja še posebej navzoče, zato je ključnega pomena, da se na teh področjih poleg splošno veljavnih priporočenih ukrepov in orodij, navedenih v prejšnjem poglavju, sprejmejo ciljno usmerjeni ukrepi za preprečevanje seksizma in boj proti njemu.

II.A. Jezik in sporazumevanje

Jezik in sporazumevanje sta bistveni sestavini enakosti spolov in "ne smeta povečevati prevlade moškega modela".⁵ Nestereotipno sporazumevanje je dober način za izobraževanje, ozaveščanje o seksističnem vedenju in njegovo preprečevanje. Vanj spada odprava seksističnih izrazov, uporaba ženskih in moških oziroma spolno nevtralnih oblik nagovarjanja, uporaba ženskih in moških oziroma spolno nevtralnih oblik

pri nagovarjanju skupine, razlikovanju glede zastopanosti žensk in moških ter zagotavljanju enakosti tako pri vizualni kot pri drugih oblikah reprezentacij.

Vlade držav članic pozivamo, da razmislijo o teh ukrepih:

⁵ Priporočilo [Rec\(2003\)3](#) Odbora ministrov državam članicam o uravnoteženi udeležbi žensk in moških v političnem in javnem odločanju, obrazložiteni memorandum.

II.A.1. Ponovna potrditev in izvajanje ustreznih veljavnih priporočil Odbora ministrov Sveta Evrope državam članicam, vključno s priporočilom št. R (90)4 o odpravi seksizma v jeziku in priporočilom CM/Rec (2007)17 o standardih in mehanizmih za enakost spolov, ki poudarja, da morajo biti "ukrepi držav članic usmerjeni v spodbujanje uporabe neseksističnega jezika v vseh sektorjih, zlasti v javnem sektorju".

II.A.2. Izvajanje sistematičnega pregleda vseh zakonov, predpisov, politik itd. glede seksističnega jezika ter zanašanja na predpostavke in stereotipe, ki so povezani s spolom, z namenom nadomeščanja s terminologijo, ki upošteva vidik spola. Med dobro prakso spada priprava praktičnih navodil za jezik in sporazumevanje, ki niso seksistična in so brez spolnih stereotipov, za uporabo v dokumentih javne uprave.

II.B. Splet, družbeni mediji in spletni seksistični sovražni govor

Seksizem na spletu je zelo razširjen po vsej Evropi, nesorazmerno pa prizadene ženske – zlasti mlade ženske in dekleta, novinarke, političarke, javne osebnosti in zagovornice človekovih pravic žensk. Eden od vidikov spletnega seksizma so sovražni komentarji izraženih mnenj ali stališč. Medtem ko napadi na moške pogosteje temeljijo na njihovih strokovnih mnenjih ali kompetencah, so ženske bolj izpostavljene seksističnim in seksualiziranim zlorabam in napadom, ki se zaradi anonimnosti, ki jo ponuja splet, lahko še okrepijo. Spletni napadi ne le vplivajo na dostojanstvo žensk, temveč tudi preprečujejo ženskam, da bi tudi na delovnem mestu izražale mnenje, in povzročijo izrivanje žensk iz spletnih prostorov, kar ogroža pravico do svobode govora in mnenja v demokratični družbi, omejuje poklicne priložnosti in krepi demokratični deficit na podlagi spola. Drugi vidik je, da so v digitalni dobi ženska telesa, govor in aktivizem še bolj pod drobnogledom. Poleg tega je seksistična zloraba družbenih medijev – na primer objavljane intimnega vizualnega gradiva brez soglasja upodobljenih – oblika nasilja, ki ga je treba naslavljati.

Tako splet kot družbeni mediji so sredstvo za svobodo izražanja in spodbujanje enakosti spolov, vendar pa tudi storilcem omogočajo, da izrazijo nasilne misli in se nasilno vedejo. Medtem ko priznavamo, da je rasistični sovražni govor v nasprotju z evropskimi in mednarodnimi standardi človekovih pravic, to ne velja vedno v primeru seksističnega ali mizoginističnega sovražnega govora, sedanje politike in zakonodaja na vseh ravneh pa tega vprašanja še ne naslavlja ustrezno. Zato države spodbujamo, da prevzamejo odgovornost za boj proti sovražnemu govoru in zagotovijo, da za seksistični sovražni govor veljajo enaka pravila, kot smo jih razvili za rasistični sovražni govor, kadar gre za uporabo kazenskih sankcij.

Poleg tega prinaša posebne izzive v zvezi z enakostjo spolov in spolnimi stereotipi tudi umetna inteligenca. Uporaba algoritmov lahko prenaša in krepi spolne stereotipe ter tako prispeva k ohranjanju seksizma.

Vlade držav članic pozivamo, da razmislijo o teh ukrepih:

II.B.1. Izvajanje zakonodajnih ukrepov, ki opredeljujejo in kriminalizirajo dejanja seksističnega sovražnega govora ter veljajo za vse medije, pa tudi uporaba postopkov prijave in ustreznih sankcij. Spodbujati je treba tudi bolj proaktivne postopke odkrivanja seksističnega sovražnega govora in poročanja o njem v zvezi z vsemi mediji, vključno s spletom in novimi mediji.

II.B.2. Vzpostavitev in spodbujanje programov (vključno s programsko opremo) za otroke, mlade, starše in vzgojitelje za pomoč pri svetovanju otrokom o medijski pismenosti za varno in kritično uporabo digitalnih medijev ter ustrezno digitalno vedenje. To je treba storiti prek šolskih učnih načrtov in s pripravo priročnikov in osnovnih podatkov o tem, kaj so seksistično vedenje, neželene objavljane gradiva na spletu in ustreznih odzivi, vključno z informacijami o varnosti na spletu, ki upoštevajo vidik spola. Zagotoviti je treba široko razširjanje takih gradiv.

II.B.3. Razvijanje informacij in kampanj za ozaveščanje o zlorabi družbenih medijev v zvezi s seksizmom, grožnjah v internetnem okolju in razmerah, s katerimi se spoprijemajo otroci in mladi (na primer izsiljevanje, zahteve po denarju ali nezaželeno objavljanje intimnih slik), s praktično pomočjo o tem, kako preprečiti takšne situacije in se nanje odzivati.

II.B.4. Izvajanje kampanj za širšo javnost o nevarnostih, možnostih, pravicah in odgovornostih, povezanih z uporabo novih medijev.

II.B.5. Vzpostavitev spletnih virov, ki bodo nudili strokovne nasvete o tem, kako obravnavati spletni seksizem, vključno s postopki za hitro poročanje/odstranjevanje škodljivega ali neželenega gradiva.

II.B.6. Izvajanje rednih študij in zbiranje podatkov, razčlenjenih po spolu in starosti, o kibernetškem seksizmu in kibernetškem nasilju ter po potrebi deljenj rezultatov.

II.B.7. Vključevanje vidika enakosti spolov v vse politike, programe in raziskave v zvezi z umetno inteligenco, da se izognemo možnim tveganjem tehnologije, ki ohranja seksizem in spolne stereotipe, ter proučitev, kako bi lahko umetna inteligenca pomagala odpraviti vrzeli med spoloma in seksizem. To vključuje ukrepe za povečanje udeležbe žensk in deklet na področju informacij in tehnologije kot študentk, strokovnjakinj in nosilk odločanja. Pri izdelavi instrumentov in algoritmov, temelječih na podatkih, je treba upoštevati dinamiko na podlagi spola. Izboljšati je treba preglednost v zvezi s temi vprašanji in povečati ozaveščenost glede morebitne spolne pristranskosti pri velikih podatkih; treba je ponujati rešitve za izboljšanje odgovornega ravnanja.

II.C. Mediji, oglaševanje in drugi komunikacijski proizvodi in storitve

Seksizem v medijih – elektronskih, tiskanih, vizualnih in avdio – pomaga ustvarjati ozračje, v katerem se "vsakdanji" seksizem dopušča in trivializira. Njegove oblike so:

- seksualno, seksualizirano in rasizirano prikazovanje in popredmetenje žensk, moških, deklic in dečkov, tudi v

oglaševanju, filmih, na televiziji, v videoigrah in pornografskem gradivu;

- poniževalno ali omalovažujoče poročanje o videzu, oblačenju in vedenju žensk namesto uravnotežene in argumentirane razprave o njihovih stališčih in mnenjih;
- prikazovanje žensk in moških v stereotipnih vlogah v družini in družbi in poročanje o njih;
- reproduciranje in ohranjanje spolnih stereotipov v zvezi z žrtvami nasilja zaradi spola;
- neuravnotežena zastopanost in premajhno sodelovanje žensk v različnih poklicnih in informativnih vlogah (strokovnjakinje, komentatorke), zlasti pri pripadnicah manjšin.⁶

Vlade držav članic pozivamo, da razmislijo o teh ukrepih:

II.C.1. Uvedba zakonodaje, ki prepoveduje seksizem v medijih in oglaševanju ter spodbuja spremljanje in izvajanje takih ukrepov.

II.C.2. Spodbujanje vključevanja izrazov seksizma v zakonodajo, ki obravnava razžalitev in obrekovanje.

II.C.3. Pozivanje k zagotavljanju podpore za sodelovanje sektorjev informacijske in komunikacijske tehnologije, medijev in oglaševanja pri pripravi, sprejemanju in izvajanju samoregulativnih politik in mehanizmov za odpravo seksizma v vsakem sektorju, vključno s seksističnim sovražnim govorom.

II.C.4. Spodbujanje vloge organa za spremljanje medijev in oglaševalskih organizacij pri obravnavanju seksizma.

II.C.5. Spodbujanje ustanovitve ustanove, ki je pristojna za sprejemanje, analizo in pregledovanje pritožb v zvezi s seksizmom v

⁶ Glej ugotovitve in priporočila konference Sveta Evrope "Mediji in podoba žensk" (Amsterdam, 4.–5. 7. 2013). Glej poročilo s konference na <https://rm.coe.int/1680590fb8>.

medijih in oglaševanju ter ima pooblastila, da zahteva umik ali spremembo seksistične vsebine ali oglasov.

II.C.6. Spodbujanje ustreznih organov, kot so komisije za enakost spolov ali državne ustanove za človekove pravice, da uvedejo strategije izobraževanja in usposabljanja ter orodja za novinarsko in drugo stroko za medije in komuniciranje o prepoznavanju seksizma, o tem, kako spodbujati pozitivne in nestereotipne podobe žensk in moških v medijih in oglaševanju, ter kako spodbujati komuniciranje, ki upošteva vidik spola. Te dodatne dejavnosti potrebujejo ustrezno finančno podporo.

II.C.7. Podpora raziskavam o razširjenosti in vplivu seksističnih prikazov žensk in deklic v medijih in pornografskem gradivu, o tem, v kolikšni meri povečujejo neenakosti med spoloma in nasilje nad ženskami in dekleti, ter o njihovem vplivu na telesno, spolno in psihično zdravje žensk. Dodelitev sredstev za financiranje učinkovitih kampanj za komuniciranje in ozaveščanje o povezavah med seksizmom, nezadostno enakostjo spolov ter nasiljem nad ženskami in deklicami; spodbujanje pozitivnih in nestereotipnih prikazov žensk in moških v medijih in oglaševanju.

II.C.8. Spodbujanje enake udeležbe žensk in moških na položajih odločanja v medijih in pri vsebini ter vzpostavitev podatkovnih zbirk strokovnjakinj za vsa področja.

II.C.9. Sprejetje pozitivnih ukrepov za odličnost in vodenje pri spodbujanju uravnotežene zastopanosti spolov, na primer točkovnega sistema, s katerim se medijskim hišam dodelijo dodatna finančna sredstva za izdelavo vsebine, ki upošteva vidik spola.

II.C.10. Spodbujanje promocije pozitivnih podob žensk kot dejavnih udeleženk v družbenem, gospodarskem in političnem življenju ter pozitivnih podob moških v netradicionalnih, na primer skrbstvenih vlogah. Ponujanje spodbud ali nagrad za dobro prakso, na primer z javnim financiranjem.

II.C.11. Podpora dobri praksi in njeno spodbujanje z dialogom in razvojem mrež in partnerstev med medijskimi deležniki za nadaljnji boj proti seksizmu in spolnim stereotipom v sektorju.

II.C.12. Podpora projektom, ki obravnavajo večplastno in interseksijsko diskriminacijo žensk v ranljivem položaju. Uvedba spodbud za medije, da spodbujajo pozitivno podobo žensk manjšinskega in/ali migrantskega izvora.

II.D. Delovno mesto

Seksizem na delovnem mestu ima mnogo oblik in je navzoč v javnem in zasebnem sektorju. Kaže se skozi seksistične pripombe in vedenje, naperjeno zoper zaposleno osebo ali skupino zaposlenih. Seksizem na delovnem mestu med drugim vključuje neprimerne pripombe, objektivizacijo, seksistični humor ali šale, vsiljivo »domačne« pripombe, utišanje ali ignoriranje ljudi, nepotrebne pripombe o obleki in zunanjem videzu, seksistično govorico telesa, pomanjkanje spoštovanja in mačistične načine vedenja, ki zastrašujejo ali izključujejo ženske ter dajejo prednost drugim moškim.⁷ To vpliva na enakost in dostojanstvo pri delu.⁸

Seksistične domneve, temelječe na tradicionalnih spolnih vlogah, lahko privedejo do prepričanja, da so ženske kot matere ali bodoče matere oziroma skrbnice kot sodelavke in zaposlene manj zanesljive. Lahko se tudi, nasprotno, spodbuja sovražnost do mater, ki ne ostanejo doma, ali pa so te lahko prikrajšane za pomembne priložnosti za karierni napredek in posledično napredek v poklicnem življenju. To krepí stekleni strop, ki omejuje možnosti žensk za napredovanje. Take domneve lahko izzovejo tudi seksistične opazke na račun moških, ki prevzamejo skrbstvene naloge.

⁷ Višji svet za poklicno enakost moških in žensk (2016), "Komplet za ukrepanje proti seksizmu – trije pripomočki za svet dela," dostopno na <https://rm.coe.int/16806fbc1e>.

⁸ Evropska socialna listina (pregledana) v drugem odstavku 26. člena od pogodbenic zahteva, naj "pospešujejo osveščanje, obveščanje in zaščito pred ponavljajočimi graje vrednimi ali očitno negativnimi in žaljivimi dejanji, usmerjenimi proti posameznim delavcem na delovnem mestu ali v zvezi z delom, in sprejmejo vse ustrezne ukrepe za zaščito delavcev pred takim ravnanjem".

V nekaterih delovnih okoljih moški še posebej prevladujejo, zato tam obstaja veliko tveganje podpiranja kulture seksizma. Poleg tega so lahko seksizmu še zlasti podvržene ženske na položajih odločanja ali ženske, ki po mnenju drugih ogrožajo hierarhijo, ki jo obvladujejo moški. Podobno lahko moški doživljajo seksizem na delovnih mestih, kjer prevladujejo ženske, ali ker opravljajo tipično "žensko" delo.

Vlade držav članic pozivamo, da razmislijo o teh ukrepih:

II.D.1. Pregled delovne zakonodaje za prepoved seksizma in seksističnih dejanj pri delu ter spodbujanje dobrih praks, kot so analiza tveganja, ukrepi za ublažitev in upravljanje tveganj, pritožbeni mehanizmi, pravna sredstva za žrtve ter disciplinski ukrepi v civilnih ali upravnih postopkih.

II.D.2. Spodbujanje in podpiranje sistematične proučitve pravil, politik in predpisov v javnih in zasebnih ustanovah z namenom sprejetja ustreznih kodeksov ravnanja, ki vključujejo pritožbene mehanizme in disciplinske ukrepe v zvezi s seksizmom in seksističnimi dejanji. Vključene naj bodo tudi interseksijske oblike seksizma, na primer take, ki se nanašajo na status migranta ali invalidnost.

II.D.3. Spodbujanje ljudi v samostojnih poklicih, poklicnih organizacij in sindikatov, naj v svojih organizacijah uvedejo boj proti seksizmu, tudi z internimi pravilniki.

II.D.4. Oblikovanje in široka dostopnost orodij za boj proti seksizmu, vključno z ustreznimi zakonskimi določbami in pojasnili o institucionalnih prednostih odpravljanja seksizma ter primeri seksističnih dejanj in dobrih praks za odpravo seksizma. Delodajalce in vodstvene delavce, predstavnike sindikatov in drugo ustrezno osebje je treba opozoriti na obveznost, da odpravijo seksizem na delovnem mestu, in na ukrepe za odpravljanje njegovih posledic, ki so na voljo žrtvam.

II.D.5. Zahteva, da se na najvišji ravni (v javnem in zasebnem sektorju) sprejme zaveza k spodbujanju institucionalne kulture, ki zavrača seksizem na delovnem mestu, na primer z oblikovanjem politik enakosti, notranjih smernic in kampanj o različnih oblikah

seksizma in razbijanju stereotipov, s povečanjem števila žensk na položajih odločanja in z rušenjem steklenega stropa, vključno z začasnimi posebnimi ukrepi, kot so postavljeni cilji in kvote.

II.D.6. Zahteva, da se na najvišji ravni (v javnem in zasebnem sektorju) sprejme zaveza k spodbujanju ozaveščanja, obveščanja o seksističnem vedenju in njegovem preprečevanju ter sprejetju vseh potrebnih ukrepov za zaščito delavk in delavcev pred takim vedenjem.

II.E. Javni sektor

Seksizem v javnem sektorju in opiranje na spolne stereotipe lahko privedeta do zavračanja javnih storitev in neenakega dostopa do virov. Hkrati se zaradi seksizma in seksističnega vedenja ženske, ki delajo v javnem sektorju, vključno z izvoljenimi ženskami ali članicami organov odločanja, na vseh ravneh pogosto spoprijemajo z nepriznavanjem njihovega dostojanstva, legitimnosti in avtoritete.

Vlade držav članic pozivamo, da razmislijo o teh ukrepih:

II.E.1. Vključitev določb proti seksizmu, seksističnemu vedenju in seksističnemu jeziku v notranje kodekse ravnanja z ustreznimi sankcijami za zaposlene v javnem sektorju, vključno z izvoljenimi skupščinami.

II.E.2. Podpiranje pobud in preiskav članic in članov parlamenta, organizacij civilne družbe, sindikatov ali aktivistk ter aktivistov, ki naslavljajo seksizem v javnosti.

II.E.3. Spodbujanje vključevanja določb o enakosti spolov v veljavni pravni okvir kot dobro prakso pri javnih razpisih/naročilih.

II.E.4. Zagotovitev izobraževanja zaposlenih v javnem sektorju o pomenu neseksističnega vedenja pri delu z javnostjo, pa tudi s sodelavci in sodelavkami. Takšno usposabljanje naj vključuje opredelitev seksizma, njegove različne pojavne oblike, načine za odpravo spolnih stereotipov in predsodkov ter način odzivanja nanje.

II.E.5. Obveščanje uporabnikov javnih storitev o pravicah v zvezi z neseksističnim vedenjem, na primer s kampanjami ozaveščanja in posebnimi sistemi poročanja za ugotavljanje morebitnih težav ter mediacijo v takih primerih.

II.E.6. Spodbujanje krepitve in izvajanja notranjih disciplinskih ukrepov proti seksizmu v javnem sektorju in v vseh organih odločanja in političnih organih, na primer z zmanjševanjem ali umikom pooblastil in sredstev ali s finančnimi kaznimi.

II.F. Pravno področje

Seksizem in spolni stereotipi v civilnih, upravnih in kazensko pravnih sistemih in sistemih kazenskega pregona predstavljajo oviro v delovanju sodnega sistema. Posledično lahko nosilci odločanja izrekajo napačne ali diskriminatorne sodbe, ki temeljijo na vnaprejšnjih prepričanjih in vcepljenih predsodkih namesto na ustreznih dejstvih.⁹

Vlade držav članic pozivamo, da razmislijo o teh ukrepih:

II.F.1. Ob ustreznem upoštevanju neodvisnosti sodstva zagotovijo redno in ustrezno usposabljanje za sodstvo in državno tožilstvo o človekovih pravicah in enakosti spolov ter o škodi zaradi spolnih predsodkov in spolnih stereotipov ter uporabe seksističnega jezika, zlasti v primerih nasilja nad ženskami in deklicami.¹⁰

II.F.2. Zagotovitev usposabljanja vseh uslužbencev in uslužbenk organov kazenskega pregona glede seksizma, spletnega seksizma, seksističnega sovražnega govora in nasilja nad ženskami, olajšanje

⁹ "Akcijski načrt Sveta Evrope o krepitvi neodvisnosti sodstva in nepristranskosti" (CM(2016)36-final), "treba si je vsestransko prizadevati za boj proti spolnemu stereotipiziranju v samem sodstvu" (ukrep 2.4); OHCHR, "Odprava stereotipiziranja v sodstvu – Enak dostop do sodišča za ženske v primerih nasilja zaradi spola", 9. 6. 2014.

¹⁰ Glej Svet Evrope (2017), "Priročnik za sodnike in tožilce o zagotavljanju dostopa žensk do pravosodja", dostopen na <https://rm.coe.int/training-manual-women-access-to-justice/16808d78c5>.

prijave takega vedenja policiji ter povečanje policijskih pooblastil za zaseg in zagotovitev dokazov o spletnih zlorabah.

II.F.3. Spodbujanje nacionalnih in mednarodnih sodišč, naj bodo dovzetna za posredovanje tretjih oseb in strokovna mnenja o neznanih temah, kot so seksizem in spolni stereotipi.

II.F.4. Zagotovitev, da so sistemi za poročanje o kršitvah in dostop do kazenskega pregona varni, razpoložljivi in primerni; zmanjšanje finančnih stroškov ali ublažitev drugih odvrtačnih ukrepov, ki žrtvam preprečujejo, da bi na ustreznem forumu prijavile primere ali sprožile pregon. Ukrepanje za reševanje tveganja ponovne viktimizacije.

II.F.5. Spodbujanje strokovnih pravnih organov, naj organizirajo javna predavanja in druge prireditve za ozaveščanje pravne stroke in drugih ustreznih deležnikov o seksizmu in spolnem stereotipiziranju v pravosodnem sistemu.

II.G. Izobraževalne ustanove

Seksistična sporočila oblikujejo našo družbo, z njimi so prežeti izobraževalni sistemi, ki jih tudi širijo, zato je treba taka sporočila obravnavati v tem okviru. Otroci in mladi usvojijo spolne stereotipe prek izvajanja učnega načrta, učnih gradiv, vedenja in jezika.¹¹ Seksizem je lahko vpet v kulturo izobraževalnih ustanov na vseh ravneh, od predšolskih do terciarnih ustanov. Lahko ima številne oblike, na primer: strpnost do seksističnih podob, jezika in izrazov in njihova trivializacija; nestrpnost do vedenja v neskladju s pričakovanji glede določenega spola; nenaslavljanje nezavednih predsodkov zaposlenih in študentov oziroma študentk; pomanjkanje ali neprimernost pritožbenih mehanizmov; pomanjkanje sankcij za spolno nadlegovanje, tudi s strani drugih

¹¹ Glej sklepe in priporočila konference Sveta Evrope "Boj proti spolnim stereotipom v izobraževanju in s pomočjo izobraževanja" (Helsinki, 9.–10. 10. 2014). Glej poročilo s konference na <https://rm.coe.int/1680590f0>.

študentov. Te zakoreninjene oblike seksizma lahko vplivajo na nadaljnje izobraževanje, izbiro poklicne poti in življenjskega sloga. Države so odgovorne tudi za zagotavljanje odgovornosti zasebnih ustanov za svoja dejanja in verske izobraževalne ustanove pri tem ne bi smele biti izključene.

Vlade držav članic pozivamo, da razmislijo o teh ukrepih:

II.G.1. Popolno izvajanje določb Priporočila [CM/Rec\(2007\)13](#) Odbora ministrov državam članicam o integraciji načela enakosti spolov v izobraževanju.

II.G.2. Zagotovitev vključevanja enakosti spolov in nediskriminacije ter odprave seksizma in seksističnega vedenja v vse vidike izobraževalnega procesa, vključno z mehanizmi in smernicami za poročanje o kršitvah, odzivanje nanje in njihovo zaznavanje.

II.G.3. Izvajanje in/ali podpiranje preventivnih kampanj v zvezi s seksizmom in seksističnim vedenjem v izobraževalnih ustanovah ter zagotavljanje nične strpnosti do takšnih pojavov, vključno s spolnimi stereotipi in ustrahovanjem, spletnim ustrahovanjem, seksističnimi žalitvami in nasiljem zaradi spola.

II.G.4. Organizacija dogodkov, tudi s pomočjo državnih organov, ki naslavljajo vprašanja enakosti spolov in načine preprečevanja seksizma, spolnih stereotipov in nezavednih spolnih predsodkov ter boja proti njim v vseh izobraževalnih ustanovah.

II.G.5. Vključitev vidika enakosti spolov v vse vidike začetnega in stalnega izobraževanja in usposabljanja učiteljskega kadra ter v tečaje za vodstvene delavce na šolah.

V zvezi z metodami poučevanja, pripomočki in učnimi načrti:

II.G.6. Priprava smernic za zagotovitev vključevanja enakosti spolov, nediskriminacije ter metodologij in pripomočkov za poučevanje o človekovih pravicah v učne načrte na vseh ravneh izobraževanja, tako javnega kot zasebnega, že od zgodnjega otroštva. To vključuje izobraževanje za zasebno življenje z namenom, da bi otroke spodbudili k samostojnosti in povečanju odgovornosti v odnosih in

pri vedenju – vključno s pomenom soglasja in osebnih mej. Učni načrti naj vsebujejo starosti prilagojeno, znanstveno utemeljeno in celovito izobraževanje o spolu in spolnosti za deklice in dečke. V učni načrt naj bodo vključene tudi interseksijske oblike seksizma, na primer take, ki se nanašajo na status migranta ali invalidnost.

II.G.7. Spodbujanje razvoja spletne strani z viri, dobrimi praksami in učnimi gradivi ter priročnikom za pomoč pri prepoznavanju in odpravljanju spolnih stereotipov v izobraževalnih gradivih za izvajalce usposabljanja, učiteljski in inšpektorski kader.

II.G.8. Spodbujanje posebnih programov in poklicnega svetovanja, ki učence in učenke, študentke in študente podpirajo pri izbiri študija in poklicne poti ter ne temeljijo na spolnih stereotipih, vključno z usposabljanjem osebja glede stereotipov o vlogah spolov in nezavednih predsodkov.

II.H. Kultura in šport

Seksizem je navzoč v številnih vidikih kulturnega življenja, zlasti zaradi razširjenosti spolnih stereotipov. Po mnenju Mednarodnega odbora Združenih narodov za ekonomske, socialne in kulturne pravice kulturno življenje zajema načine življenja, jezik, ustno in pisno literaturo, glasbo in pesmi, neverbalno sporazumevanje, sisteme vere ali prepričanja, obrede in ceremonije, šport in igre, načine proizvodnje ali tehnologije, naravna in umetna okolja, hrano, oblačila in bivališče, umetnost, običaje in tradicije. Umetnost in kultura bistveno oblikujeta odnose in vloge spolov, zato je na teh področjih ključno obravnavati seksizem. Poleg tega v skladu z istanbulske konvencije kultura, vera, običaji ali tradicija ne štejejo kot opravičilo za nasilna dejanja nad ženskami in dekleti.

V športnem življenju je treba obravnavati vprašanja, ki vključujejo: seksistična stališča medijev, športnih organizacij, trenerjev, športnih vodij, športnikov itd.; seksistično prikazovanje žensk v športu, omalovaževanje športnih dosežkov žensk z njihovim prikazovanjem v stereotipnih vlogah ali s podcenjevanjem njihovih športov ter seksizem in seksistični sovražni govor na športnih prireditvah.

Vlade držav članic pozivamo, da razmislijo o teh ukrepih:

II.H.1. Priprava in spodbujanje rabe pripomočkov za boj proti seksizmu na kulturnem in športnem področju, na primer učnega gradiva ali pripomočkov o spolno občutljivem jeziku in komuniciranju.

II.H.2. Ponovna potrditev in izvajanje Priporočila [CM/Rec\(2015\)2](#) Odbora ministrov državam članicam o integraciji načela enakosti spolov v športu in Priporočila [CM/Rec\(2017\)9](#) Odbora ministrov državam članicam o enakosti spolov na avdiovizualnem področju.

II.H.3. Spodbujanje vodilnih oseb v kulturi in športu, naj se ustrezno odzovejo na seksistične domneve ali obsodijo seksistični sovražni govor.

II.H.4. Zahteva, da športne zveze in društva ter kulturne ustanove na vseh ravneh pripravijo kodekse ravnanja za preprečevanje seksizma in seksističnega vedenja, ki naj vključujejo določbe za disciplinske ukrepe. Nična strpnost do seksizma in seksističnega sovražnega govora na kulturnih in športnih prireditvah.

II.H.5. Zahteva, naj na športnem in kulturnem področju na vseh ravneh sprejmejo konkretne ukrepe za spodbujanje enakosti spolov in nestereotipno prikazovanje žensk in moških, deklet in fantov.

II.H.6. Spodbujanje oddajanja in poročanja medijev, zlasti javnih medijev, o kulturnih in športnih prireditvah žensk na enak način kot pri moških ter javno izkazovanje spoštovanja dosežkov žensk.¹² Podpirati in promovirati pozitivne vzornike in vzornice za ženske in moške, deklice in dečke, ki se ukvarjajo s športom, tam, kjer so premalo zastopani.

¹² Na primer spletna stran "This Girl Can (To dekle zmore)" v počastitev dejavnih žensk (www.thisgirlcan.co.uk/).

II.I. Zasebno okolje

Seksizem v družini lahko pripomore h krepitvi stereotipnih vlog, zmanjšanju moči in vloge žensk, nizki samozavesti in ciklu nasilja nad ženskami in deklicami. Vpliva lahko tudi na življenjske in poklicne izbire. Čeprav so se tradicionalne vloge spolov v družini (moški kot hranilci družine, ženske, ki opravljajo gospodinjske naloge) na splošno spremenile, ker ima več žensk plačano zaposlitev, se dejavniki, ki prispevajo k spremembam, v družinah in državah zelo razlikujejo. Seksistično vedenje je v medosebnih odnosih še naprej močno razširjeno, ženske pa še naprej opravijo veliko več neplačanega domačega dela kot moški.

CEDAW v 16. členu od pogodbenic zahteva, naj sprejmejo ustrezne ukrepe za zagotovitev enakosti žensk in moških v družini.¹³ Zaradi povezave med seksizmom in preprečevanjem nasilja nad ženskami in deklicami se krepi potreba po ukrepanju v zasebnem okolju.

Predlagani ukrepi, zlasti tisti v zvezi z jezikom in ozaveščanjem, pa tudi tisti, ki zadevajo medije, izobraževanje in kulturno področje, so še posebej pomembni za obravnavanje seksizma v zasebnem okolju.

Vendar pa so sankcije za seksizem v družini neprimerne, razen če tako vedenje prerase v kazniva dejanja, kot je fizično, psihično ali ekonomsko nasilje nad ženskami.

Vlade držav članic pozivamo, da razmislijo o teh ukrepih:

II.I.1. Uvedba ukrepov v zvezi z usklajevanjem zasebnega in poklicnega življenja, vključno s plačanim materinskim in očetovskim dopustom, plačanim starševskim dopustom za ženske in moške, splošnim dostopom do kakovostnega in cenovno dostopnega otroškega varstva ter drugimi socialnimi storitvami ter prilagodljivimi delovnimi pogoji za ženske in moške. Izboljšanje

¹³ Poleg tega CEDAW v odstavku e 2. člena od pogodbenic zahteva, naj sprejmejo "vse primerne ukrepe za odpravo diskriminacije žensk po kateri koli osebi, organizaciji ali podjetju".

dostopa do storitev za oskrbo starejših in drugih vzdrževanih oseb. Organizacija kampanj za spodbujanje enakovredne delitve gospodinjanskega dela in odgovornosti za oskrbo družinskih članov in članic med ženskami in moškimi.

II.1.2. Spodbujanje politik in ukrepov, ki podpirajo pozitivno starševstvo in otrokom zagotavljajo enake možnosti ne glede na spol, status, sposobnosti ali družinske razmere. Pozitivno starševstvo se nanaša na vedenje staršev, ki temelji na otrokovih koristih, ki je spodbudno, brez spolnih stereotipov, ki krepi njihovo moč in vlogo, je nenasilno ter zagotavlja priznanje in usmerjanje, vključno s postavljanjem meja, ki omogočajo celovit razvoj otroka.

II.1.3. Uvedba ukrepov in pripomočkov, ki pri starših krepijo veščine za spopadanje s spletnim seksizmom in spletno pornografijo.

II.1.4. Spodbujanje usposabljanja za prepoznavanje in obravnavanje seksizma in seksističnega vedenja kot del strokovnih tečajev za osebe, ki se ukvarjajo z družinskimi in medosebnimi odnosi, na primer za uslužbenke in uslužbenke socialnih služb, vključno s centri za matere in varstvo otrok.

III. Poročanje in ocenjevanje

Priporočilo od držav članic zahteva, naj spremljajo napredek pri njegovem izvajanju in pristojni(-e) usmerjevalni(-e) odbor(-e) obveščajo o sprejetih ukrepih in doseženem napredku.

Poročanje naj bo redno, vsebuje pa naj informacije o:

- pravnih in političnih okvirih, ukrepih in dobrih praksah, ki obravnavajo seksizem, seksistično vedenje, spolne stereotipe in seksistični sovražni govor, zlasti na javnih mestih, spletu in medijih, na delovnem mestu, v javnem sektorju, pravosodju, izobraževanju, športu in kulturi ter v zasebnem okolju, vključno z orodji za poročanje o seksističnem vedenju, pa tudi o disciplinskih postopkih in sankcijah;
- vseh celovitih politikah ali politikah v okviru državne strategije o enakosti spolov, sprejetih za odpravo seksizma in

seksističnega vedenja, vključno z opredelitvami, kazalniki, državnimi mehanizmi spremljanja in ocenjevanja;

- delu vseh usklajevalnih organov, ustanovljenih ali določenih za spremljanje izvajanja na državni ravni;
- raziskavah, ki so bile izvedene in podprte, da bi zagotovile podatke o pogostosti in posledicah seksizma in seksističnega vedenja na ciljnih področjih, pa tudi o rezultatih takšnih raziskav;
- državnih ukrepih za ozaveščanje in kampanjah na vseh ravneh, pa tudi o medijih, v katerih so se izvajale.

Nedavna gibanja, kot je #MeToo, so povečala ozaveščenost o zakoreninjenem, močno razširjenem seksizmu v vseh delih družbe. Svet Evrope se je odzval s sprejetjem Priporočila CM/Rec(2019)1 o preprečevanju seksizma in boju proti njemu. To besedilo vsebuje sploh prvo mednarodno pravno opredelitev seksizma. Priporočilo poveže dejanja "vsakdanjega seksizma" z nasiljem nad ženskami kot del neprekinjenega nasilja, ki ustvarja vzdušje ustrahovanja, strahu in diskriminacije ter večinoma prizadene ženske in deklice. To

www.coe.int

Svet Evrope je vodilna organizacija za človekove pravice na tej celini. Sestavlja ga 47 držav članic, med katerimi tudi so vse članice Evropske unije. Vse države članice Sveta Evrope so podpisale Evropsko konvencijo o človekovih pravicah, pogodbo, namenjeno varstvu človekovih pravic, demokracije in vladavine prava. Izvajanje konvencije v državah članicah nadzoruje Evropsko sodišče za človekove pravice.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

